

Kerk van de toekomst heeft bagage nodig voor het joods-christelijke gesprek

Prof. dr. Dineke Houtman, universitair docent Semitica en bijzonder hoogleraar Judaïca, neemt vandaag afscheid van de Protestantse Theologische Universiteit. Eenentwintig jaar was ze verbonden aan het opleidingsinstituut voor predikanten van de PKN. Ze blikt terug.

Interview

Lodewijk Born

U bent uw leven lang al geïnteresseerd in alles wat met het Jodendom te maken heeft. Hoe ontwikkelde zich dat?

„In mijn jeugd in de Vrije Evangelische Gemeente in Groningen was er al veel aandacht voor Israël, als volk en land. Doordat we in 1979-1980 een jaar met ons gezin in Tel Aviv woonden voor de studie van mijn man, werd die interesse aangewakkerd en besloot ik bij terugkomst Semitische Talen en Culturen te gaan studeren. Ik koos als hoofdvak Hebreeuws en daarmee, in zekere zin ook toen al, voor de studie van joodse religieuze teksten. Ook Aramees bleek daarbij een belangrijk en nuttig vak.”

Wat vond u zo fascinerende aan het werken met de grondteksten van de Schrift? En specifiek: met de Semitische talen en culturen?

„Ik ontdekte al gauw dat bij vertalingen heel veel verloren gaat. Dat geldt natuurlijk voor iedere taal, maar bij het Hebreeuws nog meer dan bij andere talen. De taal leent zich erg voor woordspel en de Bijbelschrijvers en de latere rabbijnen maakten daar dankbaar gebruik van. In een vertaling gaat dat veelal verloren. Een ander punt dat me fascineerde is dat de mensheid eigenlijk maar zo weinig veranderd

is in de loop van de geschreven geschiedenis. De oudste Bijbelteksten zijn daardoor nog steeds actueel: we kunnen ons nog steeds herkennen in de Bijbelpersonages; in al hun menselijke krachten en zwakheden.”

U bent al meer dan twintig jaar verbonden aan theologieopleidingen. Hoe was die begintijd?

„Ik werkte vanaf 1996 in Kampen, aan wat toen nog de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (GKN) heette. De eerste jaren wekte ik er voornamelijk als onderzoekster, in 2003 werd ik aangesteld als docente. In 2007 kwam daar het bijzonder hooglerarschap bij. Mijn eerste groep Hebreeuws in 2003 bestond uit acht studenten, allemaal meisjes. Dat was een leuke en gemakkelijke start. Alle jaren in Kampen bleven de groepen klein, en dat was fijn werken: vaak gewoon samen rond de tafel in een vrij informele sfeer

We kunnen ons nog steeds herkennen in de Bijbelpersonages; in al hun menselijke krachten en zwakheden

Biografie

Dineke Houtman

Dineke Houtman (1956) studeerde Semitische Talen en Culturen in Groningen en Jeruzalem. Ze promoveerde in 1995 aan de Universiteit Utrecht op een proefschrift over de relatie tussen de Misjna en de Tosefta (twee rabbijnse werken). Vanaf 1996 ligt haar aandacht vooral bij de Targoems, de oude Arameese Bijbelvertalingen. Ze werkte vanaf 2003 als docente Semitische Talen en Rabbinica aan de

PThU. Daar kwam in 2007 het bijzonder hooglerarschap Judaïca met aandacht voor joods-christelijke relaties bij. De leerstoel gaat uit van de Stichting tot Bevordering van Wetenschappelijk Onderwijs in de Judaïstiek. Vandaag neemt Houtman afscheid in Amsterdam. Ter gelegenheid daarvan houdt de Protestantse Theologische Universiteit in samenwerking met de

De situatie van christenen in Israël is heilig vergeleken met die in de omringende landen in het Midden-Oosten, volgens Dineke Houtman. Foto: PThU

aan het werk. Er kon veel geregeld worden: colleges konden gemakkelijk worden verplaatst en er konden extra vakken worden aangeboden. Er was een vrij hechte band tussen de studenten onderling en tussen studenten en docenten. Ik ben in die tijd bijvoorbeeld ook twee keer met een groep studenten naar Israël geweest op studiereis.”

Hoe hebt u uw werk zien veranderen na de fusie die leidde tot de Protestantse Theologische Universiteit (PThU)?

„Met de verhuizing in 2012 naar Amsterdam ontstond een heel nieuwe situatie. Door de samenvoeging van onze bachelor met die van de Vrije Universiteit waren er opeens grote groepen van zo'n dertig tot veertig studenten. Dat vereiste een heel andere onderwijsaanpak. Opeens waren we niet meer autonoom in onze besluiten, maar moesten we

ons voegen in de strakke regels van de VU qua opbouw en planning van de modules en de college tijden. Het werd nog moeilijker dan voorheen om voldoende tijd en aandacht op te eisen voor de studie van Hebreeuws en Jodendom. Je ziet ook dat studenten hun drukke levens – van studie, bijbaantjes en het studentenleven – goed moeten plannen. Daardoor zijn ze minder geneigd wat extra vakken te doen, gewoon omdat het ze interesseert.”

Uw specialisatie was de bijzondere aandacht voor de verhouding van jodendom en christendom. Naar welk decennium je ook kijkt, altijd lijkt hier een soort van spanning op te zitten.

„Ja, daar zit zeker een spanning. Vroeger was die spanning vooral theologisch, tegenwoordig komt daar een sterke politieke component bij. Joden worden geassocieerd met de politieke staat Israël. Als Israël negatief in het nieuws komt slaat dat ook terug op de Joden in Nederland. Dat is een vreemde situatie. Israël wordt, vind ik, ook wel heel erg kritisch gevolgd en kan het niet gauw goed doen. Als we als bijvoorbeeld de situatie van de christenen in Israël nemen, dan is die – hoewel niet ideaal – heilig vergeleken met die in de omringende landen in het Midden-Oosten.”

Als u kijkt naar de toekomst van de theologieopleidingen en de aandacht voor het jodendom, wat moet volgens u dan de focus zijn?

„In het basis-curriculum van de bacheloropleiding moet voldoende ruimte zijn voor het Hebreeuws en

aandacht voor zowel het vroege jodendom als het levende jodendom. Die ruimte is er nu te weinig. Meer in het algemeen zou er meer vrije ruimte in de leerplannen moeten zitten om de echt gemotiveerde studenten de kans te geven zich te verdiepen in vakken die hun hart hebben en waar hun talenten liggen. Ik zou het verder toejuichen als een studiereis naar Israël vast onderdeel van het leerplan zou zijn. In de masterstudie moet de mogelijkheid geboden worden voor een specialisatie Jodendom. De kerk van de toekomst heeft mensen nodig die voldoende intellectuele bagage hebben om deel te nemen aan het joods-christelijke gesprek.”

Komt er met uw pensionering nu veel vrije tijd en waar kijkt u naar uit om straks te kunnen doen?

„Er komt niet zoveel meer vrije tijd. Ik was dit jaar al met levensloopverlof voor een deel van mijn tijd, dus ik deed het al rustiger aan. Er liggen nog aanvragen voor lezingen en artikelen en er ligt een onaf boek over de Targoem op Jesaja op me te wachten om eindelijk afgerond te worden. De grootste winst ligt erin dat ik nu tijd heb om de dingen rustig en goed te doen en ze niet onder te grote tijdsdruk hoeft af te raffelen. Verder verheug ik me erop om meer tijd met vrienden en familie – we hebben vier prachtige kleinkinderen – door te brengen. Ook wil ik wat actiever worden in de PKN-gemeente rond de Fonteinkerk in Amersfoort en wat vaker tijd te nemen voor de mooie dingen van het leven.”

Paus viert verjaardag met daklozen

• **Tienduizenden feliciteren de paus per e-mail**

Vaticaanstad | Paus Franciscus heeft zijn tachtigste verjaardag zaterdag gevierd op een voor hem karakteristieke manier. Er waren geen prominente uitgenodigd, wel daklozen.

Dat meldt Radio Vaticana. Franciscus ontbeet zaterdagmorgen in Casa Santa Marta, het gastenverblijf van het Vaticaan, met twee vrouwen en zes mannen zonder eigen woonplek. Vier van de gasten waren afkomstig uit Italië, twee uit Roemenië, de andere twee uit Moldavië en Peru. De pauselijke hoofdaalmoezenier, aartsbisschop Konrad Krajewski,

had ze 's ochtends van de straat gehaald. Op en rond het Sint-Pietersplein slapen 's nachts gewoonlijk veel daklozen. In de zuilengalerij kunnen zij ook gebruik maken van de douches die de paus daar voor hen liet aanleggen.

De gasten kregen onder meer van het Argentijnse gebak dat de paus van zijn landgenoten gekregen had. Na

Hoofdaalmoezenier zocht 's ochtends acht daklozen op het Pietersplein

het ontbijt vierde paus Franciscus in de Paulijnse kapel de eucharistie met de in Rome aanwezige kardinalen.

Het Vaticaan had een speciaal e-mailadres geopend voor verjaardagswensen voor de paus. Halverwege zijn verjaardag waren al meer dan 50.000 felicitaties binnengekomen. De meeste in het Engels, Spaans en Italiaans, maar ook in het Latijn.